

Piret Tänav, Triin Hirulaan

Ajaloo töövihik 7. klassile

Keskaeg

I osa

Väljaandja kinnitab töövihiku vastavust põhikooli riiklikule õppekavale ning haridus- ja teadusministeeriumi poolt õppekirjandusele kehtestatud nõuetele.

Piret Tänav, Triin Hirvlaan

Ajaloo töövihik 7. klassile
Keskaeg
I osa

Retsenseerinud Sigrid Abiline, Madis Maasing
Toimetanud Triin Hirvlaan
Kujundanud Ege Taškin
Keeletoimetaja Piret Pöldver
Kaanekujundus Peeter Laurits

Fotod ja illustratsioonid

Shutterstock: posztos 54 (paremal); lighthunteralp 60 (üleva); NICOLA MESSANA PHOTOS 60 (all); Pecold 61 (vasakul); Sanchai Kumar 61 (paremal); lanych 76; Sergey Sizov 77;
Wikimedia Comons: Jarekt 7, 9 (paremal); BibiSaintPol 9 (vasakul); Il Dottore 11; FA2010 13; RollingBone 15; ojay 16; Goodness Shamrock 19; Mel22 22; Sailko 23; Johnbod 24; Jheald 27, 32, 36, 59; Kaldari 40, 81; Linz 41; Eloquence 42, 52; Stullkowski 47; CristianChirita 54 (vasakul); Fabian 55; Fol97ra 67; lalou 82; mathsci 86; cyberprout 87; Alonzodemendoza 88; Alexrk2 89 (üleva); Myrabella 89 (all); Põlkkypokisolisti,_FA2010, Andreas Praefcke, DcoetzeeBot, Triton, II Dottoro, michael chidester, Romain0, Escarlati, Aaron, Salsero35, Kaldari, Peter Isotalo, Quibik, Tiergärtner, Dbachmann, VoldeNuit, GianniG46, Ec Domnowall 90–91.

Kaanepildi illustratsioonid: Niguliste Muuseum, Tallinna Linnaarhiiv

Kirjastus on püüdnud ühendust saada kõigi illustratsioonide autorite või nende volitatud esindajatega. Palume neil, kellega pole ühendust saanud, pöörduda kirjastuse Maurus poole.

ISBN: 978-9949-641-55-0

Autoriõigus: Maurus Kirjastus OÜ 2020

Esmatrükk 2017. Täiendatud kordustrükk 2020

Tartu mnt 74, 10144 Tallinn, tel 5919 6117

www.kirjastusmaurus.ee

tellimine @kirjastusmaurus.ee

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

Töövihikust

Seitsmenda klassi ajaloo töövihikute kontseptsiooni keskpunktis on loovkirjutamine.

Töövihiku ülesannete eesmärk on arendada ja rakendada loovust ning fantaasiat, sest läbi nende õpitakse nii ajastu detaile kui ka laiemaid kultuurilisi ja poliitilisi protsesse.

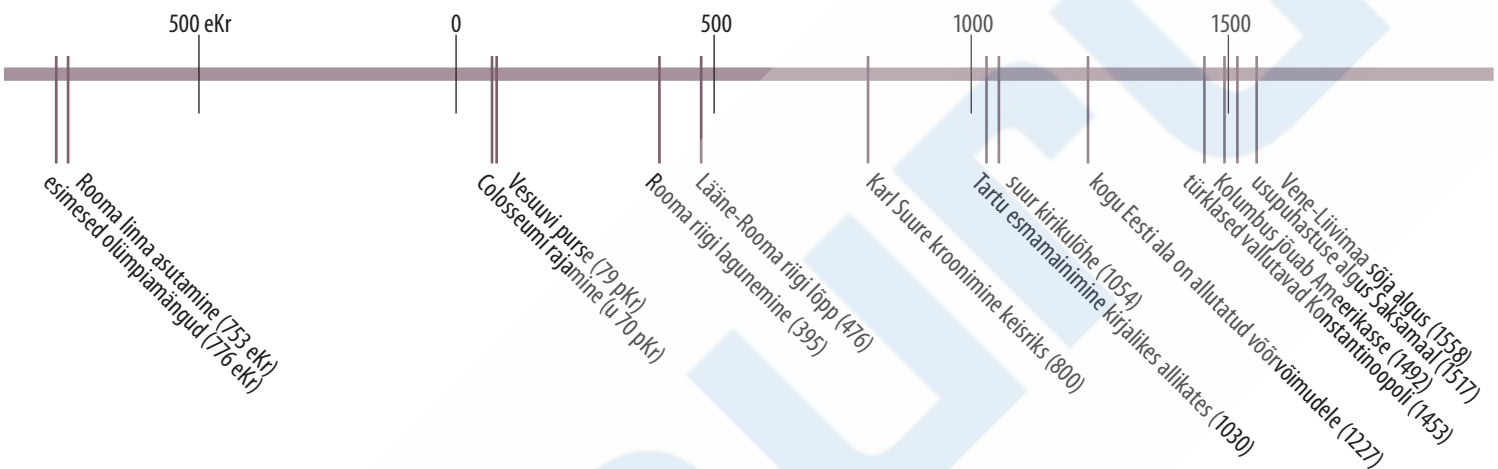
1. Sissejuhatus keskaega

1. Vasta küsimustele.

Millised nimetused sobiksid veel keskajale?

- rüütlite aeg
-
-
-
-

2. Märgista ajajoonel erinevate värvidega keskaeg Eestis ja keskaeg Lääne-Euroopas.

Miks need ei kattu?

.....

.....

.....

3. Vasta küsimustele.

Millega tegeleb muinsuskaitseamet?

.....

.....

Miks on oluline võtta ajaloolisi ehitisi ja mälestisi muinsuskaitse alla?

.....

.....

Millal tuleb pöörduda muinsuskaitseametisse?

.....

Kas võiks olla muinsuskaitseametiga sarnane asutus või riigiamet, mis kaitseks tänapäevaseid esemeid (et need püsiksid järeltulevatele põlvetele)? Mis võiks olla selle asutuse nimi?

.....

.....

4. Uurimiseks. Kodukoha ajalugu

Millised objektid sinu kodukohast on kultuurimälestiste riiklikus registris? Millised neist on keskaegsed?

.....

Mida on teada sinu kodukoha ajaloost keskajal? Võimalusel uuri välja, kuidas nimetati sinu kodukohta sel ajal.

.....

.....

Milline on sinu kodukohale kõige lähem keskaegne ehitis või rajatis? Mitmendast sajandist on see pärit? Kuidas on see säilinud?

.....

.....

Milline on kõige lähem muuseum, kust saaksid lisateavet keskaja kohta? Kirjuta välja selle muuseumi veebiaadress ning kirjelda lühidalt muuseumi keskajateemalist tegevust.

.....

.....

5. Looming. Arheoloogilised kaevamised

ujuta ette, et oled linnaplaneeringu eest vastutav ametnik ning pead kujundama seisukoha järgmises küsimuses. Nimelt on kaevetööde käigus leitud

sinu linnas peatänava alt keskaegse hoone müürid, millest varem ei olnud midagi teada. Kuidas toimida nüüd edasi? Kirjuta erinevad seisukohad pikemalt lahti.

a) Need müürid tuleb säilitada ning nende peale ei tohi midagi ehitada, sest

.....

b) See keskaegne hoone tuleb taastada täies mahus, sest

.....

c) Need müürid tuleb konserveerida ja dokumenteerida ning seejärel jätkata kaevetööde ja ümberehitustega plaanitud kujul, sest

.....

6. Koosta tabel keskaja perioodide kohta.

Ajaperiood	Aeg	Iseloomulikud märksõnad	Pilt selle perioodi maastikust

7. Töö tekstiga. Keskaja uurimine (arvamus 1919. aastast)

änapäeva ajaloouurimused keskaja kohta, mis kroonikate ebausaldusväärsuse tõttu ammutavad eelistatult nii palju kui võimalik ürikutest, teevad seeläbi puhuti ohtliku vea. Ürikud vahendavad vaid väikese osa sellest elutooni erinevusest, mis lahutab meid nendest aegadest. Nad panevad meid unustama keskaegse elu ägedat paatost. Kõigist kirgedest, mis sellele elule tema värvikuse annavad, saavad ürikutes enamasti sõna ainult kaks:

ahnus ja riiuhimu. Kes poleks juba tihti imestanud selle suisa arusaamatu ägeduse ja visaduse üle, millega ahnus, riiu- ja kättemaksuhimu tolle aja kohtuürikutes esile astuvad! Alles ühenduses üldise kirglikkusega, mis kõikjal elu hõõgustas, saavad need jooned meile arusaadavaks ja seletatavaks. Seetõttu jäävad kroonikud tollest ajast hea pildi saamisel asendamatuks, olgu nad tõsiasjade osas ükskõik kui pinnapealsed ja eksigu kui tahes sageli.

Johan Huizinga. Keskaja sügis. Varrak, 2007, lk 17–18.

Miks arvas Hollandi ajaloolane Johan Huizinga, et ürikud ei anna täielikku pilti keskajast? Kas oled temaga nõus? Põhjenda.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Töö käsikirjaga.

Vaata 12. sajandi käsikirja. Millist informatsiooni sealt saad?

9. Looming. Leiud

Millist teavet saame nendest ajaloolistest esemetest?

Altarimaal 14. sajandist

Savinõu 11. sajandist

Lagunenud nahast jalanõud 12. sajandist

Inimese sääreluu 9. sajandist

2. Kordamine. Rooma riigi langus ja kristliku Euroopa sünn

1. Töö kaardiga. Kanna kaardile erinevate germaanlaste hõimude liikumise teekonnad.

2. Töö tekstiga. Hunnid

Rooma ajaloolane Ammianus Marcellinus on kirjeldanud 4. sajandil hunne kui kõige barbaarsemaid roomlaste vaenlasi.

uigi nad käituvad (kiüll väga vastikul viisil) nagu inimesed, on nende tsivilisatsioon väga vähe arenenud: nad ei kasuta tuld või erinevaid maitseid toiduvalmistamisel, vaid toituvad juurikatest, mida leiavad põldudelt, ning pooltoorest lihast, mida saadakse erinevate loomadelt.

Kui neid rünnatakse, siis mõnikord peavad nad lahingut tavapärasel viisil. Sel juhul, minnes võitlusesse rivistatuna, täidavad nad õhu erisuguste ja vastuoluliste hüüetega. Kuid väga tihti nad ei võitle tavapärasel lahingurivistuses, vaid

olles väga kiirete ja äkiliste liigutustega, nad ha juvad laiali ning tulevad taas kiiresti kokku ebamäärasesse rивisse, jagunedes üle suurte tasandike, lenneldes üle vallide, röövides oma vaenlast, enne kui nood nende lähenemist märgatagi jõuavad.

Lähivõitluses nad aga võitlevad, mõtlemata seejuures oma ohutusele, ning kui nende vaenlane on otsustanud tagasi tõmbuda mõõgatorgete kaugusele, siis nad visakavad võrgu üle tema ning seovad tema jäsemed nii, et tollal pole enam jõudu ei käia ega ratsutada.

Kokkuvõte. Edward Gibbon. *The History of Decline and the Fall of the Roman Empire*. Project Gutenberg edition, 1996.

Mis võis olla selle kirjelduse koostamise eesmärk?

.....
.....
.....

Kuivõrd tõepäraseks saame seda kirjeldust pidada?

.....
.....

3. Looming. Roomlane ja germaanlane on kauplemas, kirjuta nende vahel dialoog. Mida nad teineteisele oma maailmast räägiksid?

4. Uurimiseks. Vandalism

Ajaloos üks kurikuulsamaid kultuurirüüsteid leidis aset 455. aastal, kui vandaalid rüüstasid Roomat. Rüüstamine kestis kokku 14 päeva ning vandaalide nimi on saanud kultuuripärandi hävitajate sünonüümiks.

Uuri selle sündmuse tausta ning koosta sellest uudisnupp.

OTSE

POMMUUDIS

:

Millal ja kus viimati hävitati massiliselt kultuurivarasid?

.....

Kuidas saaks vandalismi vastu võidelda?

.....

Kas vandalism on Eestis probleemiks? Põhjenda oma arvamust.

.....

.....

3. Frangi riik ja Karl Suur

1. Vasta küsimustele.

Mille poolest paistsid silma frangid?

.....
.....
.....

Miks oli valitseja Chlodovechi tegevus oluline?

.....
.....
.....

2. Töö allikaga. Saali frankide seadus

XLV. Seoses ümberasujatega

1. Kui mõni soovib rännata teise külla ja kui on üks või mitu, kes elavad selles külas ega soovi teda sinna, siis ta ei saa sinna kolida. Kui esineb ainult ükski, kellel on vastuväiteid, siis ta ei saa sinna külla liikuda.

2. Aga kui ta on läinud elama külla, vaatamata sellele, et üks või mitu on sellele vastu, siis peavad nad tegema talle hoiatuse. Sellel, kes teeb talle hoiatuse, peavad olema tunnistajad. Ta peab ütleva: „Ma hoiatan sind, et sa võid jääda siia järgmiseks ööks, nagu näevad ette Saali tavaõiguse nõudmised, aga ma hoiatan sind, et 10 öö jooksul pead sa lahkuma sellest külast.” Pärast 10 ööd peab ta jälle minema ja hoiatama, et ta peab 10 öö jooksul minema. Kui ta ikka keeldub

lahkumast, siis taas antakse talle 10 ööd lahkumiseks, kuni 30 ööd on täis. Kui ta ei lähe ära isegi siis, peab hoiataja kutsuma teda *thingi** ette ja esitlema oma tunnistajaid. Kui see, keda on hoiatatud, ei ole nõus ka siis minema, vaatamata sellele, et ta on kõik eespool mainitud hoiatused vastavalt seadusele saanud, siis see, kes andis talle hoiatuse, võtab asja enda kätte ja laseb *comes*il** ta välja visata. Ja kuna ta ei kuula seadust, siis see, keda hoiatati, peab loobuma kõigest, mis ta on teeninud seal külas, ja lisaks peab maksma trahvi 1200 denaari, mis teeb 30 šillingit.

3. Aga kui keegi on külla kolunud ja 12 kuu jooksul keegi ei ole teda hoiatanud, siis on tema jäämine nii turvaline kui teisel naabritel.

Kokkuvõte. Patrick Geary. *Readings in Medieval History, Volume I: The Early Middle Ages*, University of Toronto Press, 2015.

**thing* – nõukogu

***comes* – ametnik, kes tegeleb vastava probleemiga

Millist probleemi seadus reguleerib?

.....
.....
.....

Võrdle seadust tänapäevaga. Kas selline seadus oleks tänapäeva maailmas võimalik?

.....
.....
.....

Mida selline seadus tänapäeval endaga kaasa tooks?

.....
.....
.....